

Kristus je umrl za naše grehe: krščansko odrešenje in teologija darovanja

1. KRŠČANSKO ODREŠENJE

Ideja odrešenja izhaja iz človekovega iskanja smisla in odgovarja želji po doseganju srečnega življenja, ki se nikoli ne konča. S pojmom odrešenja (čeprav ga vedno tako ne imenujejo) se ukvarjajo najrazličnejši miselni sistemi in religije, ki skušajo človeku osmisliti zemeljsko življenje in ga osvoboditi od tistega, kar mu onemogoča živeti polno življenje. V nobenem drugem verskem ali filozofskem nauku pa ni vloga odrešenja tako središčna in njegovo razumevanje tako konkretno kakor v krščanstvu. Medtem ko človek v drugih filozofskih in religioznih izročilih išče osvoboditev v političnem in gospodarskem ali zgolj duhovnem in posmrtnem življenju, krščanstvo človeka osvobaja že v sedanjem trenutku, ko se Bog sam sklanja k človeku in ga rešuje suženjstva grehu ter mu s tem prinaša kakovost življenja. Krščanska vera uči, da je Kristus edina pot odrešenja za vsakega človeka. Učlovečeni Božji Sin, ki sam ni bil grešen in zato ni bil soavtor človeških krivic in trpljenja, je namreč hotel iz ljubezni postati del človeškega sveta in biti z nepopolnim in padlim človekom »do konca«. S človekom je delil trpljenje in smrt ter mu tako odvzel breme nesvobode, ki mu je preprečevalo dosegati dobro življenje.

Vizija prostovoljnega namestništva (darovanja) pri reševanju sočloveka je edinstveno

krščanska in po Kristusu postaja cilj vsakega človeka, ki želi drugega odreševati po Kristusovem vzoru (Osredkar in Harcet 2012, 54). Zato lahko rečemo, da je Kristusovo delo človeka povezal z božjim načrtom odrešenja in vanj vključilo vsakogar, ki Kristusa spusti v svoje življenje oziroma po njegovem zgledu tudi sam bližnjemu izkazuje dela usmiljenja v njegovih telesnih in duhovnih potrebah. V tem smislu je Kristus »polnost religij« (Rode 1977, 153) in po njem hrepenijo vsi človeški napori tudi zunaj krščanskega okolja. On je tisti, ki se je daroval na križu in umrl za drugega ter mu pokazal smisel življenja, ki je pot darovanja. Zato želi kristjan z bližnjim deliti njegovo veselje, trpljenje in smrt ter mu prinašati odrešeno življenje, ki ni več podvrženo trpljenju in umiranju, ampak je zaradi premaganega greha zapisano večnosti, neuničljivosti. Kdor z bližnjim deli življenje, mu z darovanjem samega sebe prinaša boljše življenje, obenem pa po Kristusovem vzoru tudi sam vstopa »iz groba«. Logika krščanskega odrešenja je v medsebojni ljubezni. Na naslednjih straneh želimo v glavnih obrisih predstaviti teološki in biblični pomen Kristusovega odrešenijskega dela, ki je doseglo vrhunec z njegovo daritvijo, in na splošno razmisliti o pomenu Kristusovega odrešenja za človeka.

2. TEOLOGIJA KRISTUSOVE DARITVE

Kristusov pasijon je središčni dogodek krščanske vere. K odrešenjski daritvi je usmerjeno vse Jezusovo delovanje, zato je odrešenje v središču novozaveznega oznanila. Zdi se, da kristjani kljub poznavanju verskega oznanila o Kristusovem odrešenju in darovanju na križu v našem razumevanju odrešenja pogosto ostajamo na površju in ne prodremo v globino njegovega pomena. Ko želimo razumeti pomen Kristusove daritve za človeštvo, moramo iz svetopisemskega sporočila izluščiti pomen Jagnjeta, ki odrešuje človeka.

V spomin na rešitev Izraelcev iz egiptovske sužnosti je Bog ljudstvu naročil obhajati pashalni (velikonočni) praznik. Navodila za izvedbo svetega obeda, pri katerem so žrtvovali jagnje, je Gospod natančno določil (2 Mz 12, 1–28). Z jagnjetovo krvjo so morali označiti podboje in naddurje svojih hiš. Jagnjetova kri je postala znamenje rešitve, saj je varovala izvoljeno ljudstvo, da ga smrt ni dosegla. V judovstvu tudi pozneje srečamo velik pomen krvi žrtvovane živali. Ko so Izraelci obhajali veliki spravni dan, so z živalsko krvjo, ki se je prelila kot nadomestilo za človeške grehe, poškopili pokrov skrinje zaveze (3 Mz 16). V stiku grešnega in svetega se je grešno očistilo (Ratzinger 2011, 51–52). Vendar je pozneje dozoreval občutek, da tako žrtvovana živalska kri ne more zares očistiti človeka in ga spraviti z njegovim Stvarnikom (225). Krščanska refleksija starozaveznih dogodkov je v pasijonu Jezusa Kristusa prepoznala Jagnje, ki ni izbrano od človeka in izmed živine, ampak je to Jagnje Božje, v katerem se je Bog dokončno zavezal s človekom in ga spravil s seboj. Nova zaveza je v Kristusu prepoznala vzporednico z izraelskim pashalnim jagnjetom, saj se je njegova daritev zgodila sočasno z obhajanjem judovske velike noči. Z oziranjem na prehojeno Jezusovo pot pa je mogoče ugotoviti, da je bilo že njegovo celotno poslanstvo usmerjeno k rešitvi človeka, odrešenega s

krvjo Božjega Jagnjeta. Že ob samem začetku svojega javnega delovanja si Jezus naloži krivdo človeštva, s čimer se vzpostavlja vidna vzporednica med Jezusovim krstom in njegovim darovanjem. V Jordanu se potopi v grešnost človeštva in jo sprejme nase. Iz globine človeške drame se nato dvigne na površje in premaga greh, kar je že napoved vstajenjske zmage nad smrtjo (Ratzinger 2007, 40–41). V evangeliju beremo, da Janez Krstnik Jezusa že pri njegovem krstu imenuje Jagnje Božje (Jn 1,29). Tako si Jezus kot Jagnje na začetku poti naloži krivdo vsakega človeka in jo z velikonočnim darovanjem končno odreši. Jezus mora povsem stopiti v stvarnost človekovega bivanja, da ga lahko v polnosti odreši. Spet se podobno zgodi v puščavi, kjer gre Jezus skozi skušnjave. V štiridesetih dneh podoživi Izraelov izhod in njegove stiske. Lahko rečemo, da občuti težo celotne človeške zgodovine, saj Jezus kot Jagnje, ki odjemlje greh »sveta« (Jn 1,29), prihaja z univerzalnim poslanstvom. V tem obdobju stradanja ponovno sprejme vase vso bolečino in jo prenaša proti križu (Ratzinger 2007, 53). V Jezusovem pasijonu se daritev Jagnjeta očitno pokaže, posebej v Janezovem evangeliju lepo zasije teologija njegove daritve. Zadnja večerja se namreč kronološko ne ujema z judovsko velikonočno večerjo, ampak je že nova velika noč. Jezus je umrl v času, ko so v templju klali velikonočna jagnjeta. Kristjani so v tem lahko videli Božji načrt in ne zgolj naključje. Jezus je umrl kot resnično Jagnje, ki so ga prejšnja le predpodbijala in napovedovala (Ratzinger 2011, 119). Na križu se je Kristus pokazal kot tisti, ki se daruje in prinaša grešno človeškost v Božjo ljubezen ter jo preoblikuje. S tem mora Jezus postati vzor vsakemu človeku. Bogu so všeč daritve srca, zato je morala po Kristusovem zasluženju namesto živalskih stopiti v ospredje daritev vsakega posameznika. K temu je posebej poklican vsak kristjan, ki je s krstno milostjo prejel duhovniško službo. Kristus vsem namenja svojega Duha, ki človeka vodi k dobremu in

ga vabi k raznovrstnim duhovnim daritvam v njegovem življenju (Lumen gentium 34). Sadov Kristusove daritve smo deležni pri nekrvavi mašni daritvi, ko se Jezus kot večno Jagnje pod dvema podobama pusti uživati v vseh časih. Sam se resnično daruje do konca časov, ko se daje v velikonočni obed. Kakor so Izraelci zaklali in pojedli jagnjeta, tako je novozavezna daritev duhovno nahranila človeštvo. V novem bogočastju pa gre za več kot spominsko večerjo. Gostija z Jezusom pomeni soudeležbo pri njegovi zmagi nad našo smrtjo. Odslej živalske in tempelske daritve niso več potrebne, saj so bile vedno začasne. Kristus pa je s svojim odrešilnim delom preobrazil človeštvo in za vselej uničil greh.

3. IZVIRNOST ODREŠENJA V KRISTUSU

Po bežnem teološkem orisu bibličnega temelja darovanja si dovolimo o logiki odrešenja razmisliti še nekoliko bolj svobodno. Od najstarejših časov se človek zaveda svoje omejenosti in nemoči pred veličino stvarstva. Prav tako se od začetka zaveda svojega moralnega čuta za dobro, ki mu daje spoznanje o lastni nepopolnosti. Vzrok za življenjske preizkušnje, ki ogrožajo človekovo življenje in ga vodijo v smrt, je iskal v svoji moralni krivdi, tj. v osebni in skupni grešnosti. Storzene krivice so v njem budile potrebo po zadoščevanju za slaba dejanja. Lahko rečemo, da se je človek zavedal svojega dolga do človeka, sveta in predvsem do presežnega, od koder je prihajala kazen in kjer je iskal naklonjenost in pomiritev. V Stari zavezi se to antropološko dejstvo izrazi v hebrejskem darovanju živali za očiščenje človeških grehov. Izbrana žival je morala umreti, da je tako zadostila za slaba dejanja skupnosti. Njena smrt je skupnosti prinesla življenje. Ljudstvo je verjelo, da jim je Bog naklonil odpustčenje. V nadaljnjem razvoju je izvoljeno ljudstvo začelo hrepeneti po korenitejši osvoboditvi od zlega, zato je

pričakovalo odrešenika, ki bi mu pomagal do boljšega in svobodnega življenja. Nova zaveza je pričakovanega Odrešenika prepoznala v Jezusu Kristusu. Njegovo odrešilno delo za rešitev človeka iz njegovih stisk je šlo dlje kot predhodne daritve. V njegovi krvi se je lahko zgodilo nekaj, česar kri volov in kozlov ni mogla storiti. S Kristusovo daritvijo na križu, kjer je Božji Sin kot Jagnje privzel in odvzel človeški greh, je bil lahko svet resnično preobražen in človeški rod spravljen s svojim Bogom. To se je lahko zgodilo, ker je bila kri Božjega Sina neprimerno vrednejša od živalske krvi. Bog je sam stopil v čevlje človeka in daroval samega sebe, da bi tako izbrisal njegov greh. Prevzel je posledice greha, tj. trpljenje in smrt, da človeku ni več treba trpeti in umreti. To dejstvo je težko razumljivo in se izmika človeškemu dožemanju. Človek je lahko sprejel misel o namestništvu živalske žrtve, s katerim se je poskušal s svojo iznajdljivostjo odkupiti in rešiti, ponižanje Boga v obliki samodarovanja pa je mogoče le v božji režiji.

Človek po svoji naravi beži pred odgovornostjo in se želi skriti pred pogledom Resnice. Želi, da bi nekdo drug odgovarjal za njegovo krivdo. To je bilo v zgodovini razvidno v daritvah živali ali celo ljudi. Na potezi je torej človek, ki žrtev v nasprotju z njeno voljo daruje božanstvu v želji po očiščenju. Jezus pa je storil nekaj bistveno drugačnega, ko se je svobodno, prostovoljno in iz neskončne ljubezni zavzel za človeka. S svojo daritvijo je šel globlje in mnogo dlje, kot se je to zgodilo pri predhodnih daritvah, ki so le začasno zbrisale prestopke, niso pa odpravile greha in njegovih posledic. Jezusova daritev nas preobrazi, posveti in odreši greha, ker nam Bog kaže pot odrešenega življenja. Zaradi Kristusove daritve ima človek pristo pot, da ne greši več. Osebna grešnost je odtlej pravzaprav le še izraz človeške izbire. Samo človekovo zavračanje Kristusovega odrešenja in posnemanja njegovega zgleda mu preprečuje, da bi živel polno, srečno in odrešeno življenje. Človek bo dobro živel le s

sprejetjem božje volje, ki ga navaja k bližini vsakemu človeku. Biti s človekom v dobrem in slabem, deliti njegovo usodo in končno umirati zanj je odrešenijsko dogajanje. Bog je umrl, da bi človek živel. Ali je tega sposoben tudi človek?

REFERENCE

Lumen gentium (Dogmatična konstitucija o Cerkvi). Koncilski odloki: konstitucije, odloki, izjave, poslanice 2. vatikanskega vesoljnega cerkvenega zbora (1962–1965). 2004. Ljubljana: Družina.

Osredkar, Mari Jože, in Marjana Harcet. 2012. *Pojem odrešenja in nauki o odrešenju v svetovnih religijah*. Znanstvena knjižnica 35. Ljubljana: Brat Frančišek: Teološka fakulteta.

Ratzinger, Joseph. 2007. *Jezus iz Nazareta: Od krsta v Jordanu do spremembe* (1. del). Ljubljana: Družina.

Ratzinger, Joseph. 2011. *Jezus iz Nazareta: Od vhoda v Jeruzalem do vstajenja* (2. del). Ljubljana: Družina.

Rode, Franc. 1977. *Knjiga o verstvih*. Celje: Mohorjeva družba.

Foto: Jan Pirnat

